

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

ION I. C. BRĂȚIANU – PROMOTOR AL DEMNITĂȚII NAȚIONALE

Prof. univ. Dr. Ioan SCURTU

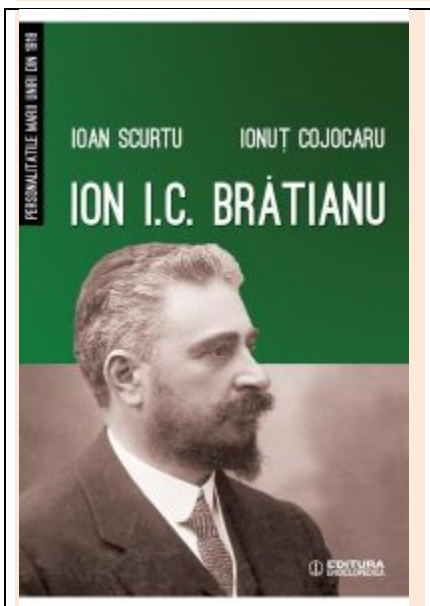
Ion I. C. Brătianu – care a îndeplinit funcția de președinte al Consiliului de Miniștri timp de 12 ani, dintre care șase în vechiul Regat^[1] și șase în România Întregită^[2] – a fost una dintre marile personalități din istoria poporului nostru. Activitatea sa pe plan intern a vizat dezvoltarea și modernizarea României, iar pe plan extern – promovarea intereselor poporului român printr-o politică de demnitate națională.

Ne vom referi la cel de-al doilea aspect, prezentând atitudinea sa la Consiliile de Coroană din iulie 1914 și august 1916, precum și la Conferința păcii de la Paris din anul 1919.

La Consiliul de Coroană din 21 iulie/ 3 august 1914^[3], regele Carol I a pledat pentru intrarea României în război alături de Tripla Alianță (Puterile Centrale), care „reprezintă forțe militare de o asemenea importanță, încât este în afară de orice îndoială că în acest război formidabil ea va ieși învingătoare”; a mai susținut că „este o chestiune de onoare pentru orice țară de a-și respecta cuvântul dat”; evident și pentru România, care avea, din 1883, un tratat de alianță cu Germania și Austro-Ungaria.

Ion I. C. Brătianu, președintele Consiliului de Miniștri, a declarat limpede: „Noi cerem ca România să rămână neutră. Tratatul nu ne obligă, dar chiar dacă ne-ar obliga, România nu poate admite ca aliații ei să dispună de soarta ei fără ca măcar să-și dea oboseala de a o vesti. Austria și Germania au pregătit războiul și l-au declarat. Nu ne-au făcut cinstea să ne comunice măcar intențiile lor. După ce războiul a fost un fapt împlinit, ne-au cerut să luăm armele alături de ele. Un stat ca al nostru, care în alianță a intrat ca un stat suveran și pe picior de egalitate, nu poate fi tratat în așa chip. Acesta n-a fost gândul nici al celor ce acum 30 de ani au legat soarta noastră externă de Tripla Alianță și nici nu poate fi gândul celor răspunzători azi de destinele Regatului”. A ținut să afirme că „în ceasurile mari ale vieții naționale, oamenii de stat trebuie să țină seama de voința poporului. Nu se poate face război în vremurile de azi, când acest război nu este aprobat de conștiința națională. Să rămânem deci neutri”.

Regele Carol I a fost nevoit să constate că „reprezentanții țării, aproape în unanimitate, au cerut neutralitatea României. Ca rege constituțional mă supun votului dumneavoastră, mi-e frică însă că prestigiul țării va ieși micșorat din ședința de azi și mă tem că ați luat o hotărâre de care România se va căi în viitor”.

La Consiliul de Coroană din 14/ 27 august 1916^[4], regele Ferdinand nu a solicitat punctul de vedere al participanților, ci a declarat: „Am convocat aici pe mai marii țării nu ca să le cer un sfat, ci ca să le cer sprijinul. Văd situația în așa fel, încât nu mai putem rămâne în neutralitate. De aici înainte victoria Puterilor Centrale este exclusă. Guvernul meu crede și el că a venit momentul să începem războiul”.

Într-adevăr, Ion C. Brătianu a negociat săptămâni în șir cu miniștrii Franței, Marii Britanii, Rusiei și Italiei la București condițiile politice și militare pe baza cărora România se angaja în război alături de Antantă. În articolul III al Convenției politice^[5] se prevedea: „Franța, Marea Britanie, Italia și Rusia recunosc României dreptul de a alipi teritoriile din Monarhia Austro-Ungară stipulate și delimitate de articolul IV”. În acest articol se precizau în detaliu „limitele teritoriale”, din analiza cărora rezulta că se alipeau la România – Bucovina, Transilvania, Maramureșul, Sătmarul, Crișana, și Banatul.

La insistența lui Brătianu, la articolul VII al Convenției se stabilea: „România se va bucura de aceleași drepturi ca și aliații săi pentru tot ceea ce privește preliminarile la negocierile păcii, de asemeni la discuțiile chestiunilor ce vor fi supuse deciziilor Conferinței păcii”.

În ziua de 13 ianuarie 1919, când a sosit la Paris în calitate de conducător al delegației României la Conferința de pace, Ion I. C. Brătianu a constatat era instituit un Consiliu Suprem, care s-a substituit Conferinței de pace, fiind alcătuit din Woodrow Wilson – președintele SUA, Geoges Clemenceau – primul ministru al Franței, Lloyd George – primul ministru al Marii Britanii și Vittorio Emmanuele Orlando – primul ministru al Italiei. Georges Clemenceau, președintele Conferinței, nu a făcut nici măcar gestul de a invita șefii de delegații la o discuție protocolară în care să le prezinte modul de desfășurare a acesteia.

Ion I. C. Brătianu a aflat că – la propunerea președintelui Wilson – s-au stabilit două categorii de state: unele cu interese generale (cele cinci membre ale Consiliului Suprem) și altele cu interese limitate, între care și România.

Șeful delegației României nu a acceptat această situație^[6], drept care a protestat și a făcut demersuri pentru respectarea prevederilor din Convenția politică semnată de trei din cele patru state membre ale Consiliului Suprem: Franța, Marea Britanie și Italia în august 1916, dar președintele Wilson a declarat că SUA nu recunosc tratatele, convențiile și acordurile semnate după începerea războiului.

Ion I. C. Brătianu a discutat cu reprezentanții Poloniei, Cehoslovaciei, Greciei și Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor – trecute în categoria „statelor cu interese limitate” – să acționeze în comun, solicitând Consiliului Suprem să accepte egalitatea tuturor statelor prezente la Conferința de pace.

În discuțiile particulare, aceștia au fost de acord, dar nu au acceptat să le prezinte public, deoarece i-ar memulțuni pe cei Patru Mari. La insistența lui Brătianu, care a argumentat că „este un drept al nostru al tuturor și nicidecum o plângere”, că a nu interveni însemna „să *abdicăm de la suveranitatea noastră de stat independent*„. Reprezentantul Greciei, Elefterios Venizelorios, a fost cel mai sincer, declarând că „el nu se consideră reprezentantul unui stat independent”. Ca urmare, i-au cerut lui Brătianu – inițiatorul acestei poziții – să intervină și în numele lor.

După stăruitoare demersuri pe lângă cei „Patru Mari”, Ion I. C. Brătianu a fost invitat să-și expună punctul de vedere în ședința Consiliului Suprem din 31 mai 1919^[7]. A fost o dezbatere vie, la care șeful delegației române a ținut un discurs, a prezentat documente, a făcut obiecții concrete și a formulat aprecieri cu caracter general. Referirile au vizat textul Tratatului de pace cu Austria, aflat în curs de definitivare.

Ion I. C. Brătianu s-a declarat ferm pentru egalitatea tuturor statelor, atât în privința drepturilor, cât și a obligațiilor: „România este gata să accepte orice dispoziție pe care statele care fac parte din Liga Națiunilor ar admite-o pe propriul lor teritoriu. În alte condiții, România nu admite în nici un caz intervenția guvernelor străine în aplicarea legilor sale interne”.

A contestat înscrierea în Tratatul cu Austria a unor prevederi speciale privind protecția minorităților din statele succesorale. El era convins că, sub pretextul protejării minorităților naționale, Marile Puteri urmăreau să-și creeze o pârgie pentru intervenția în treburile interne ale acestor state. Nu a spus-o explicit, dar era limpede că pledoaria lui Woodrow Wilson avea o notă de nesinceritate, de

vreme ce milioanele de negri din SUA nu aveau nici un fel de drepturi, nici măcar de a călători într-un vagon de tramvai alături de semenii lor albi.

Tot astfel, în privința liberului tranzit a mărfurilor prin statele successorale Austro-Ungariei. Sub pretextul dezvoltării relațiilor economice internaționale, se urmărea ca aceste state să nu poată promova o politică protecționistă, în timp ce marile puteri impuneau taxe vamale tot mai ridicate. Ion I. C. Brătianu a declarat țara sa acceptă această solicitare numai dacă se aplica tuturor statelor membre ale Societății Națiunilor; în caz contrar nu este de acord: „*România a fost înainte de război o țară independentă și nu cred că atitudinea sa în timpul acestui război să fi justificat întrucâtva o pierderea a dreptului la această independență*”.

La afirmația lui Georges Clemenceau că nu credea că este umilitor ca România „să primească primească sfaturi prietenești date de state care se numesc Statele Unite ale Americii, Marea Britanie, Italia, Franța”, Ion I. C. Brătianu a dat o replică fermă: nu era vorba despre „sfaturi prietenești”, ci despre obligații contractuale, prevăzute în Tratatul cu Austria și despre faptul că la *Conferința de pace s-au stabilit „categorii diferite în ce privește suveranitatea statelor. În numele României, nu pot admite aceste principii*”.

Președintele Wilson a căutat să-l asigure pe șeful delegației României de bunele sale intenții: „Noi dorim să asigurăm pacea lumii [...] I-aș spune îndeosebi domnului Brătianu că noi nu avem nici cea mai mică dorință de a încălca suveranitatea țării sale, că noi nu vrem să facem nimic din ceea ce i-ar displace”.

Ion I. C. Brătianu nu s-a lăsat sedus de asemenea declarații binevoitoare rostite de președintele celui mai puternic stat din lume. A precizat că intervențiile sale s-au întemeiat pe realitatea de la Conferința Păcii și pe textele cuprinse în Tratatul de pace cu Austria. A amintit că s-au stabilit „*grade diferite de suveranitate [...] Este sigur că Marile Puteri, prin sacrificiul lor au asigurat victoria marii cauze a tuturor, dar eu mi-aș permite să adaug la cuvintele pe care le-a spus președintele – pentru care îi mulțimesc în numele statelor mici – când a afirmat că solicitarea marilor factori politici ne este dobândită și că el dorește să garanteze securitatea tuturor, aș adăuga că responsabilitatea fiecăruia dintre state, indiferent de mărimea lor, nu este mai puțin totală în ce privește independența și securitatea lor*”.

Poziția demnă a lui Brătianu a fost apreciată de cei care l-au ascultat, delegații Poloniei, Cehoslovaciei, Greciei și Regatului Sârbilor, Croaților și Slovenilor l-au felicitat, la fel și unii membri ai delegațiilor SUA, Marii Britanii, Franței și Italiei.

Poziția lui Ion I.C. Brătianu din 1914 – 1919 se înscria pe linia unei conduite pe care a dorit să o transmită și celorlalți oameni politici români din vremea sa. În ședința Adunării Deputaților din 17 decembrie 1919 el se adresa astfel parlamentarilor proaspăt aleși: „*Sunteți domnilor, reprezentanții unui popor care este mândru și poate fi mândru de trecutul său și care trebuie să aibă încredere în viitorul său. Nu scădeți rolul pe care trebuie să-l aibă în lume. Fiți oricât de modești pentru persoana dumneavoastră, dar nu fiți modești pentru poporul pe care-l reprezentați*”.

Din păcate, acest îndemn la responsabilitate și demnitate națională nu a fost urmat de cei mai mulți dintre oamenii politici din vremea sa și nici de mai târziu.

NOTE:

[1] Decembrie 1908 – decembrie 1910; ianuarie 1914 – ianuarie 1918

[2] Noiembrie 1918 – septembrie 1919; ianuarie 1922 – martie 1926; iunie – noiembrie 1927

[3] Ion Mamina, *Consiliul de Coroană*, București, Editura Enciclopedică, 2015, pp. 32 – 50

[4] Ibidem, pp. 83

[5] Ioan Scurtu, *România. Documentele Unirii. 1918*, Iași, Editura Tipo Moldova, 2017, p.18

[6] Ioan Scurtu și Ionuț Cojocaru, *Ion I. C. Brătianu*, București, Editura Enciclopedică, 2017 (Cap. III – Ion I.C. Brătianu și Conferința păcii de la Paris)

[7] Vezi stenograma ședinței publicată în: *Minoritățile naționale din România. 1918 – 1925*. Coordonatori Ioan Scurtu și Liviu Boar, București, Arhivele Statului din România, 1995, pp. 145 – 158; Corneliu Mihail-Lungu, *Făuritorii României Mari. Mărturii documentare*, București, Editura Elion, 2003, pp. 162 -181; *România la Conferința de Pace de la Paris (1919 1920)*. Documente, vol. I. Ediție de Dumitru Preda, Ioan Chiper, Alexandru Ghișa, București, Editura Semne, 2012, pp.